

Az idegen nyelv és a nyelvészet alkalmazása az iparban

A TMT olvasói az ez évi 1.számból /p.60-61./ már értesülhettek a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen február 5-én, 6-án és 7-én lebonyolított fenti tárgykörű tanácskozásról.* A mintegy 120 résztvevő három teljes ülésen és öt szekció két-két ülésén a tárgykörbe vágó legkülönbözőbb előadásokat hallgatta végig. Az alábbiakban az I.számú "Szakfordítás és szaktolmácsolás" szekció munkáját kívánom összefoglalni.

A két szekcióülésen 12 referátum foglalkozott a fordítás és a tolmácsolás kérdéseinek a vizsgálatával a szakszövegek és a szaknyelvek szemszögéből. Idegen előadó ebben a szekcióban csupán egy volt, E. KOBERSKY nyelvtanár a belgiumi Mons egyeteméről. Személyesen nem tudott megjelenni, előadását BARNÁ Géza olvasta föl, saját gördülékény fordításában.

Talán udvariatlanság, de tárgyilagosan meg kell jegyezni, hogy ez az előadás semmi újat nem tartalmazott, hiszen az egyik teljes ülésen az említett egyetem rektorhelyettesétől korábban majdnem szóról-szóra ugyanez a szöveg volt hallható. S egyébként is, a kettőjük által propagált GUBERINA-RIVENC-féle "strukturális-globális" idegen nyelv-tanítási módszer helyessége erősen vitatható. A R. RENARD prof. által megtartott előadás például ilyen megállapításokat tartalmazott: "az írás veszélyes" /mármost a nyelvtanulás szempontjából/. Az előadónak voltaképp azt kellett volna mondania, hogy nagyon nehéz a betűknek és betűkapcsolatoknak a megszokottól eltérő fonetikai értéklése. Egy "globális"-nak mondott módszernek azonban kétségtelenül ezt a problémát is meg kellene oldania. Azt is mondta azonban R. RENARD, s vele együtt KOBERSKY, hogy "a fordítás számüzenő", t.i. az oktatás menetéből. Nos, nem lehet egészen megérteni, hogyan kerülhetett egyáltalán a programba két olyan előadás, amely kifejezetten a fordítás tanítása és tanulása ellen emelt szót egy olyan tanácskozáson, amely egyebek között a nyelvi közvetítői tevékenység propagálását is magára vállalta. Sajnos, a teljes üléseken elhangzott előadásokat egyáltalán nem lehetett megvitatni.

Az első szekcióülésen HELL György /BME Budapest/ a szükséges grammatikai megegyezéseken alapuló érdekes fordításelméleti modellt mutatott be. Érdekes lenne továbbfejleszteni és finomítani. ERDEI Gyula /KLTE Debrecen/ a kibontakozóban lévő szövegek központos nyelvészet, az ún. szöveglingvisztika első eredményeiről adott számot. TÖRÖK Pálné /BME Miskolc/ azt hangsúlyozta, hogy a különböző képzettségű szakemberek számára mennyire fontos az idegen nyelvű szakszöve-

* A terminológiai tárgykörű előadásokról, illetve szekció ülésről terminológiai rovatunkban adunk hírt.

gek fordításmentes, "értő" olvasása. SIMÓ György /OFFI Budapest/ a jelenlegi magyar fordítói bérezés és teljesítményelszámolás rendszerét foglalta össze, annak fogyatékosságaira is rámutatva. KARCSAY Sándor /OFFI Budapest/ az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda munkásságát ismertette. 1971-ben az Iroda 683 000 szabvány oldalt /25 sor á 50 leütés/ fordított idegenből magyarra, és 239 000 szabvány oldalt magyarból idegenre. A teljesítményadatok alapján a legfontosabb idegen nyelvek a német, az angol, az orosz és a francia.

Az előadások során és a vitában többször is elhangzott a kívánság az elmélet és a gyakorlat szorosabb összekapcsolására. Nyilvánvalóvá vált ugyanis, hogy azok, akik a fordítással és a tolmácsolással elméleti sikon foglalkoznak, maguk rendszerint sem nem fordítanak, sem nem tolmácsolnak. A mindennapi nehézségekről és problémákról tehát nem is lehet közvetlen, konkrét tudomásuk.

A második szekcióülésem e beszámoló írója olvasta föl elsőként referátumát. Bemutatott néhány külföldi fordító- és tolmácsoló főiskolát, és igyekezett tisztázni a nyelvi közvetítői pályára való főkészülésnek, illetve főkészítésnek a főbb irányelveit. JÁRMAI Károlyné /NME Miskolc/ a szinonim, homonim és poliszém szavak fordítási problémáit tárgyalta, sok, jól megválasztott német műszaki nyelvi példával világítva meg az elmondottakat. MIKE Jánosné /NME Miskolc/ a szakszavak és szakkifejezések szövegbeli viselkedését vizsgálta, orosz nyelvi példákkal támogatva fejtegetéseit. Az előadás elméleti része azonban kissé hézagosnak bizonyult.

BARNA Géza /NME Miskolc/ előadása azzal az eddig egyedülálló vizsgálattal foglalkozott, amelyet a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Idegennyelvi Lektorátusa szervezett meg az iparvállalatok körében, hogy az idegen nyelvekkel szemben jelentkező konkrét hazai elvárásokat a képzés szempontjából fölmérhesse.

A beérkezett nagyszámú válasz szerint mindenütt a fordítás és az olvasási készség iránt jelentkezik elsősorban igény. A tolmácsolással illetve a különböző szintű beszédképességgel szemben jelentkező igény ennél jóval kisebb. Mindez ellene mond jelenlegi idegennyelv-oktatási módszereinknek és célkitűzéseinknek, amelyek minden áron a beszédet, és csak a beszédet forszírozzák. A beérkezett és rendszerezett válaszok alapján a nyelvi fontossági sorrend a következő: német, angol, orosz, francia. Vagyis a miskolci fölmérés és az OFFI statisztikai adatai egybevágnak. Ez iránymutatásul szolgálhat az idegen nyelveket tanulni akarók számára!

Fontos nyelvnek minősült viszont a válaszok kiértékelése során a spanyol is, ami már előre mutat, s vállalataink fokozódó piaci érzékenységére enged következtetni. Örvendetes jelenség!

PELYVÁS István /KLTE Debrecen/ előadásában a tolmácsolás problémái is megkapták az őket megillető helyet. Több ilyen tárgyú előadás is érdeklődésre tarthatott volna számot. ERDÉLYI Zoltánné /NME Miskolc/ nehéz helyzetbe került, hiszen gondosan megírt előadásának lényeges pontjait előtte mások már részletesen megtárgyalták. Ez arra figyelmeztet, hogy hasonló tanácskozásokon a rendezőknek írásban előre kell kérniük a tematikákat, s azokat - a lehetséges átfedések el-

kerülése érdekében - előzetesen egyeztetniük kell. Az előadásokat követő vita során a nyelvpótlék és a szakszótárak ügye is terítékre került.

A két szekcióülésen általában 30-40 hallgató vett részt. Az előadók részéről szinte általános volt az a jelenség, hogy a magyar szerzőket elhanyagolták. Mindenki igyekezett minél több külföldi szerzőre és forrásmunkára hivatkozni. Kisebbségi érzés vagy az olvasottság fitogtatása?

Sajnos, a sűrített program miatt nem lehetett szüneteket közbeiktatni, ami fárasztólag hatott a hallgatókra. Rádásul az előadók rendszeresen túllépték az egyezményes időkereteket. Ez azzal járt, hogy a különböző szekciók előadásai nem futottak szinkronban egymással, s így az alkalmi kimenők és bejövők az előadót és a hallgatókat egyaránt zavarták. A plenáris ülések 17 előadása közül ki kell emelni FERENCZY Gyuláét, hiszen "A fordítási egység nyelvészeti és fordítás-technikai problematikája" című referátumával tulajdonképpen szintén a szekció anyagát tárgyalta, s nem is érdektelenül.

Mindent egybevetve, a tanácskozás hasznos ismeretanyag-cserére és személyes kapcsolatfölvételre nyújtott a résztvevőknek lehetőséget. A Kohó- és Gépipari Miniszter első helyettesének, s a Művelődésügyi Minisztérium illetékes főelőadójának a jelenléte pedig ígéret arra, hogy a Miskolcon elhangzottak nem válnak pusztába kiáltott szavakká. Mindenképpen köszönet illeti meg tehát a rokonszenves és vendégszerető miskolci rendezőket.

Még csak annyit, hogy a konferencia anyaga nyomtatásban is napvilágot fog látni. Az érdeklődők forduljanak a miskolci NME Idegennyelvi Lektorátusához, GÁRDUS János vezető nyelvtanárhoz.

Tarnóczi Lóránt

A MIKROFILMEK TARTÓSSÁGA

Az új amerikai szövetségi szabvány /Fed.Std.No125 B/ poliészter filmeket is alkalmasnak minősít archivális célra. A mikrofilmek tartósságára és a tartósság iránti igényekre vonatkozó legújabb kutatások arra a felismerésre vezettek, hogy a felhasználók sok fotográfiai film tartósságával szemben nem támasztanak magas követelményeket. Ebből a szempontból a kidolgozott filmeket négy kategóriába lehet sorolni: rövid idejű raktározásra, középhosszú raktározásra, tartós megőrzésre és archivális raktározásra alkalmas filmek csoportjára.

/Micro-News Bulletin, 1972. 1.sz. aug. 3, 9.p./